

POLITECHNIKA KRAKOWSKA
im. Tadeusza Kościuszki

Vasyl Hudym, Adam St. Jagiełło

ZASADY PROJEKTOWANIA I EKSPLOATACJI ELEKTROENERGETYCZNYCH LINII NAPOWIETRZNYCH

Podręcznik dla studentów kierunków
Elektrotechnika i Energetyka

Kraków 2016

PRZEWODNICZĄCY KOLEGIUM REDAKCYJNEGO
WYDAWNICTWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ
Tadeusz Tatara

PRZEWODNICZĄCY KOLEGIUM REDAKCYJNEGO
WYDAWNICTW DYDAKTYCZNYCH
Elżbieta Węclawowicz-Bilska

REDAKTOR SERII
Wydział Inżynierii Elektrycznej i Komputerowej
Adam Warzecha

RECENZENCI
Lesław Gołębiowski
Valeriy Kuznetsov

SEKRETARZ SEKCJI
I OPRACOWANIE REDAKCYJNE
Agnieszka Filosek

SKŁAD I ŁAMANIE
Anna Basista

ZDJĘCIE NA OKŁADCE
Dimitris Vetsikas (pixabay.com)

© Copyright by Politechnika Krakowska

ISBN 978-83-7242-919-3

Wydawnictwo PK, ul. Skarżyńskiego 1, 31-866 Kraków; tel.: 12 628 37 25, fax: 12 628 37 60
e-mail: wydawnictwo@pk.edu.pl □ www.wydawnictwo.pk.edu.pl
Adres do korespondencji: ul. Warszawska 24, 31-155 Kraków

Druk i oprawę wykonano w Dziale Poligrafii Politechniki Krakowskiej
Ark. wyd. 11,0

Nakład 200 egz.

Cena zł 31,50 z VAT

Spis treści

Skróty i oznaczenia przyjęte w podręczniku	7
Przedmowa.....	9
 1. BUDOWA LINII NAPOWIETRZNYCH	
1.1. Funkcje linii napowietrznych i wymagania dla nich stawiane	11
1.2. Charakterystyka stref klimatycznych dla napowietrznych linii przesyłowych.....	16
1.3. Linie napowietrzne – główne pojęcia i definicje	20
1.4. Przewody linii napowietrznych – klasyfikacja, budowa i parametry	23
1.5. Klasyfikacja słupów linii napowietrznych i charakterystyka warunków pracy	28
1.6. Izolatory i osprzęt w liniach napowietrznych	30
1.7. Gabaryty podstawowe linii napowietrznych i obliczeniowe warunki klimatyczne...	39
1.8. Wpływ wiatru, oblodzenia i temperatury.....	47
Pytania do samokontroli	48
 2. ZASADY TEORETYCZNE OBLICZEŃ PRZEWODÓW ROBOCZYCH I ODGROMOWYCH W LINIACH NAPOWIETRZNYCH	
2.1. Wstęp	49
2.2. Charakterystyka obciążeń mechanicznych przewodów i linek linii napowietrznych	49
2.2.1. Obliczanie obciążenia właściwego przewodu	52
2.2.2. Obliczanie obciążenia pochodzącego od masy własnej przewodu i oblodzenia	53
2.2.3. Działanie wiatru na przewód bez oblodzenia i z oblodzeniem	54
2.2.4. Obciążenie właściwe sumaryczne działające na przewód	56
2.3. Zwis i długość przewodu pomiędzy słupami.....	57
2.4. Naprężenie materiału przewodu w różnych punktach przęsła.....	60
2.5. Równanie stanu krzywej zwisania przewodu w przęsle	62
2.6. Równanie przęsła krytycznego linii napowietrznej	64
2.7. Maksymalny zwis przewodu i temperatura krytyczna.....	66
2.8. Zasady teoretyczne obliczeń sił naciągu przewodu dla różnych wysokości jego zamocowań	68
2.9. Obliczenia przewodów o różnych wysokościach zamocowania	71
Pytania do samokontroli	74

3. ZASADY OBLICZEŃ PRZEWODÓW STAŁOWO-ALUMINIOWYCH

3.1. Obliczenia mechaniczne przewodów jednolitych	75
3.2. Obliczenia mechaniczne przewodów stalowo-aluminiowych	77
3.2.1. Podział sił pomiędzy częścią aluminiową i stalową przewodu	79
3.2.2. Współczynnik temperaturowy liniowego rozszerzania przewodu stalowo-aluminiowego	82
3.2.3. Naprężenie w przewodzie AFL w zależności od zmiany temperatury – rzeczywiste naprężenie w części aluminiowej i stalowej przewodu	85
3.2.4. Pręśło krytyczne z przewodem stalowo-aluminiowym z uwzględnieniem tylko wpływu temperatury	86
3.3. Przykłady rozwiązań zadań na obliczanie przewodów	88
Przykład 3.3.1	88
Przykład 3.3.2	90
Przykład 3.3.3	90
Przykład 3.3.4	96
Pytania do samokontroli	103

4. KONSTRUKCJE WSPORCZE I UKŁADY IZOLACYJNE W LINIACH NAPOWIETRZNYCH

4.1. Pojęcia ogólne, definicje i oznaczenia	105
4.2. Konstrukcje słupów i warunki ich pracy w linii elektroenergetycznej	106
4.3. Fundamenty słupów linii napowietrznych i stawiane im wymagania	115
4.4. Zasady teoretyczne oceny odkształcania się słupów linii napowietrznych	118
4.5. Współczynnik smukłości słupa – wysokość słupa przelotowego w linii napowietrznej	122
4.6. Rozkład sił pomiędzy żerdziami słupów typu π	124
Przykład 4.1	125
4.7. Izolatory – klasyfikacja, oznaczenia i parametry	127
4.8. Zasady doboru izolatorów liniowych oraz określenie długości łańcucha izolatorów i warunki ich równowagi	132
4.9. Warunki równowagi łańcuchów izolatorów	136
Pytania do samokontroli	137

5. PRACA LINII NAPOWIETRZNEJ W STANACH AWARYJNYCH

5.1. Sposoby rozmieszczenia przewodów roboczych i odgromowych linii napowietrznych na słupach	139
5.2. Stany pracy przewodów linii napowietrznych i przyczyny powstawania awarii ...	146
5.3. Naprężenie w przewodach linii napowietrznej po oberwaniu jednego z przewodów	149
5.4. Określenie sił rozciągających przewody, działających na słupy przy oberwaniu się przewodów z łańcuchami izolatorów	152
Przykład 5.1	157

5.5. Siły naciągu w przewodach w przypadku oberwania się przewodów i zastosowania zacisków wypadających.....	161
5.6. Warunki równowagi łańcuchów izolatorów linii napowietrznych przy oberwaniu przewodu	162
Przykład 5.2	163
Przykład 5.3	170
Pytania do samokontroli	179

6. WYMAGANIA PROJEKTOWE I EKSPLOATACYJNE DLA LINII NAPOWIETRZNYCH

6.1. Zadania i etapy projektowania linii napowietrznych	181
6.2. Zasady prowadzenia linii napowietrznych.....	183
6.3. Rozmieszczenie słupów wzdłuż trasy linii napowietrznych.....	184
Zadanie 6.1	189
6.4. Zasady eksploatacji linii napowietrznych	191
6.5. Wymagania polskich norm do eksploatacji linii napowietrznych	193
6.5.1. Uwagi ogólne	193
6.5.2. Przeglądy ciągów linii napowietrznych i ocena stanu technicznego oraz prace doraźne.....	196
6.5.3. Tablice ostrzegawcze i identyfikacyjne elektroenergetycznych linii napowietrznych	198
Pytania do samokontroli	200

7. ZASTOSOWANIE TECHNIKI KOMPUTEROWEJ DO PROJEKTOWANIA LINII NAPOWIETRZNYCH

7.1. Wstęp. Charakterystyka ogólna oprogramowania AutoCAD.....	201
7.2. Najważniejsze funkcje programu AutoCAD i tworzenie szablonu rysunku	204
7.3. Projektowanie i przygotowanie rysunków do wydruku w wymaganym formacie....	205
7.4. Przykłady rysunków elementów linii napowietrznych i całych konstrukcji wykonanych w oprogramowaniu AutoCAD	221
Pytania do samokontroli	222
Literatura.....	227

Skróty i oznaczenia przyjęte w podręczniku

- m – masa przewodu [kg];
- S – przekrój przewodu [mm²];
- p_0 – obciążenie właściwe przewodu o długości 1 m [N/m mm²];
- p_1 – obciążenie właściwe od masy własnej przewodu [N/m mm²];
- p_2 – obciążenie właściwe oblodzenia [N/m mm²];
- p_3 – obciążenie właściwe zależne od masy własnej przewodu i oblodzenia [N/m mm²];
- p_4 – obciążenie właściwe od działania wiatru na przewód bez lodu [N/m mm²];
- p_5 – obciążenie właściwe zależne od wiatru działającego na przewód z oblodzeniem [N/m mm²];
- p_6 – obciążenie właściwe działające na przewód z oblodzeniem będący pod wpływem siły wiatru [N/m mm²];
- γ_a i γ_s – masa właściwa, odpowiednio aluminium i stali [g/mm³];
- S_a i S_s – powierzchnia przekrojów części aluminiowej i części stalowej przewodu stalowo-aluminiowego [mm²];
- S – przekrój całkowity przewodu stalowo-aluminiowego [mm²];
- $\gamma_0 = 0,95$ g/m³ – masa właściwa oblodzenia;
- v – prędkość wiatru [m/s];
- θ_m – temperatura przewodu równa temperaturze otoczenia [C°];
- p_m – obciążenie właściwe w temperaturze otoczenia [N/m mm²];
- σ_m – naprężenie materiału przewodu przy przyjętych warunkach początkowych, które oznacza się indeksem (m) [MPa];
- α – współczynnik wydłużenia liniowego materiału przewodu od temperatury [m/C°];
- α_a – współczynnik temperaturowy wydłużenia liniowego części aluminiowej przewodu [m/C°];
- α_s – współczynnik temperaturowy wydłużenia liniowego części stalowej przewodu [m/C°];
- $\beta = \frac{1}{E}$ – współczynnik sprężystego wydłużania materiału przewodu [mm²/kg];
- E – moduł sprężystości [kg/mm²];
- L_0 – długość nieobciążonego przewodu ($\sigma_0 = 0$) w temperaturze $\theta = 15^\circ\text{C}$;
- L_m – długość rozciągniętego przewodu o naprężeniu materiału σ_m w temperaturze θ_m ;
- L – długość rozciągniętego przewodu o naprężeniu materiału σ_p w temperaturze θ ;
- f – zwis przewodu w przeszle [m];

- h_g – bezpieczna odległość przewodu od ziemi [m];
- l_{kr} – długość przęsła krytycznego [m];
- l – długość przęsła [m];
- σ_{max} – naprężenie maksymalne [MPa];
- p_{max} – obciążenie właściwe maksymalne [N/m mm²];
- p_{min} – obciążenie właściwe minimalne [N/m mm²];
- θ_p – temperatura przy obciążeniu maksymalnym [C°];
- θ_{min} – temperatura otoczenia minimalna [C°];
- σ_0 – naprężenie rozciągające przewód w najniższym punkcie przęsła [MPa];
- σ_n – tymczasowa wytrzymałość materiału drutu [N/mm²];
- σ_{dop} – naprężenie dopuszczalne materiału [MPa];
- δ – wartość odchylenia góry słupa od położenia pionowego [m];
- σ_a – naprężenie w części aluminiowej przewodu [MPa];
- σ_{st} – naprężenie części stalowej przewodu [MPa];
- σ_f – naprężenie zastępcze przewodu stalowo-aluminiowego [MPa];
- Δl – wydłużenie względne materiału przewodu;
- T_a – siła rozciągająca część aluminiową przewodu [N];
- T_{st} – siła rozciągająca część stalową przewodu [N];
- T – siła rozciągająca przewód stalowo-aluminiowy [N];
- W – moment wytrzymałości słupa na zginanie;
- M_{max} – moment maksymalny zginający słup na poziomie ziemi;
- R_{pr} – obliczeniowa wytrzymałość betonu;
- S_{ar} – przekrój sumaryczny uzbrojenia słupa [m²];
- R_{ar} – obliczeniowa wytrzymałość uzbrojenia słupa na rozciąganie i ściskanie;
- R_{pr} – obliczeniowa wytrzymałość betonu o kształcie pryzmy;
- S_{sl} – przekrój sumaryczny słupa [m²];
- W_p – moment wytrzymałości na skręcaniu;
- r – promień słupa okrągłego [m];
- J_p – moment bezwładności biegunowej [m⁴];
- τ_{dop} – naprężenie dopuszczalne materiału słupa w przypadku jego skręcania;
- τ_{max} – naprężenie maksymalne słupa;
- σ_T – naprężenie powstałe w wyniku rozciągania stali;
- $U_{iz zn}$ – napięcie znamionowe izolatora;
- p_{rujn} – obciążenie niszczące (odbierane z katalogu);
- λ – długość łańcucha izolatorów [m];
- n_{iz} – liczba szeregowo połączonych izolatorów w łańcuchu;
- λ_{iz} – długość jednego izolatora [m];
- G_{iz} – ciężar łańcucha izolatorów;
- G_p – ciężar przewodu w sąsiednich z danym łańcuchem izolatorów w półprzęsłach;
- h_0 – minimalna odległość od przewodu do ziemi [m];
- f_{max} – maksymalny zwis przewodów, który obliczamy bez uwzględnienia naporu wiatru [m].

Przedmowa

Podręcznik *Zasady projektowania i eksploatacji linii napowietrznych* jest przeznaczony dla studentów kierunków: elektrotechniki i elektroenergetyki uniwersytetów technologicznych i składa się z siedmiu rozdziałów. Materiał podręcznika napisano zgodnie z programem dla przedmiotu „Konstrukcje linii napowietrznych przesyłowych i rozdzielczych”, który w ciągu ostatnich lat jest wykładany na Wydziale Inżynierii Elektrycznej i Komputerowej Politechniki Krakowskiej. W podręczniku wykorzystano doświadczenie specjalistów z różnych krajów, a w dużym stopniu z Rosji i Ukrainy, gdzie bardzo rozwinięte są energetyczne linie napowietrzne. Pierwszy rozdział poświęcono budowie linii napowietrznych, jej elementów podstawowych oraz opisu ich funkcji z uwzględnieniem warunków pracy. W drugim rozdziale podano teoretyczne zasady obliczania przewodów roboczych i odgromowych, a w szczególności naprężeń w tych przewodach. Wyprowadzono równanie stanu przewodu w przęśle oraz wzory na obliczanie maksymalnego zwisu i długości przęsła. Trzeci rozdział poświęcono zasadom obliczeń przewodów stalowo-aluminiowych, w których odbywa się podział sił pomiędzy częścią stalową i aluminiową z uwzględnieniem wpływu temperatury. Podano przykłady obliczeń dla wybranych parametrów. W czwartym rozdziale opisane zostały konstrukcje wsporcze i izolacyjne. Omówiono warunki pracy dla konstrukcji wsporczych i teoretyczne zasady ich obliczania, a także dla izolatorów i łańcuchów izolatorów. Piąty rozdział został poświęcony analizie stanów pracy elementów linii napowietrznych w przypadkach awarii, takich jak oberwanie przewodów roboczych i odgromowych. Opisano sposoby rozmieszczenia przewodów roboczych i odgromowych na słupach oraz najważniejsze przyczyny powstawania awarii. W rozdziale szóstym podano materiały związane z projektowaniem linii napowietrznych i ich elementów oraz wymagania dotyczące eksploatacji linii napowietrznych. Rozdział siódmy zawiera informacje na temat wykorzystania programu AutoCAD przy projektowaniu linii napowietrznych.

Autorzy pracowali nad podręcznikiem wspólnie z równym udziałem, przy jednoczesnym uwzględnieniu wkładu pracy podczas przygotowywania podręcznika do wydruku.